

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum

Cahier 2022-9

De effectiviteit van de BORG-training

*Een vergelijkend recidiveonderzoek onder daders
van partnergeweld*

Samenvatting

Cahier 2022-9

De effectiviteit van de BORG-training

*Een vergelijkend recidiveonderzoek onder daders
van partnergeweld*

Samenvatting

K.A. Beijersbergen
T.W. Piersma

Cahier

De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en documentatie Centrum is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft.

Samenvatting

Inleiding

Partnergeweld is de meest voorkomende vorm van huiselijk geweld en staat sinds het begin van deze eeuw hoog op de politieke agenda in Nederland. Eén van de dader-interventies die in het afgelopen decennium is ontwikkeld om onder meer de recidive onder daders van partnergeweld terug te dringen is de gedragsinterventie 'Beëindiging Onderling Relationeel Geweld' (BORG) van de reclassering. De BORG-training wordt vanaf de zomer 2014 landelijk in Nederland aangeboden. Het is een groepstraining die bestaat uit twaalf groepsbijeenkomsten en drie individuele gesprekken. Hoewel de BORG-training is opgezet als groepstraining, is het ook mogelijk om de training individueel te volgen, bijvoorbeeld als de dader groepsongeschikt is. Het doel van de BORG-training is dat de geweldspiraal in de relatie of voormalige relatie wordt doorbroken en het partnergeweld afneemt of stopt. Daarnaast zijn er drie subdoelen: inzicht in de relatiedynamiek, herkennen van risicosignalen die aanleiding zijn voor gewelddadig gedrag en het toepassen van vaardigheden en strategieën om te voorkomen dat meningsverschillen en conflicten escaleren. De BORG-training is bedoeld voor volwassen daders van partnergeweld, waar sprake is van *common couple violence* of licht antisociaal geweld. Om te bepalen of een dader in aanmerking komt voor deelname aan de BORG-training worden er verschillende selectiecriteria gehanteerd. Zo moet er bijvoorbeeld sprake zijn van een laag of gemiddeld recidiverisico, moet de deelnemer een verblijfsvergunning hebben, mag er geen sprake zijn van ernstig antisociaal geweld of een ernstig alcohol- of drugsprobleem, moet men het partnergeweld bekennen en is een IQ van 80 of hoger vereist.

In de huidige studie is onderzocht in hoeverre de BORG-training effectief is in het terugdringen van de (huiselijk gewelds)recidive bij daders van partnergeweld en wat mogelijk succesvolle en minder succesvolle aspecten van de training zijn. Het onderzoek bestond uit een kwantitatief en kwalitatief deel. In het onderzoek stonden vier onderzoeksvragen centraal. De eerste drie onderzoeksvragen waren kwantitatief van aard. Hierbij bestond de onderzoeksgroep uit 463 daders van partnergeweld die in de periode januari 2015 tot en met december 2017 deelnamen aan de BORG-training. De controlegroep bestond uit een vergelijkbare groep daders die zijn veroordeeld voor partnergeweld, maar de BORG-training niet hebben gevolgd. De vierde en laatste onderzoeksvraag was kwalitatief van aard en is beantwoord op basis van interviews met dertien daders van partnergeweld die ten tijde van het interview onder toezicht stonden bij de reclassering en ooit deelnamen aan de BORG-training. De onderhavige studie maakt deel uit van een vijfjarig onderzoeksprogramma naar de recidive van en effectiviteit van interventies voor daders van huiselijk geweld.

De volgende onderzoeksvragen stonden centraal in de huidige studie:

- 1 Wat zijn de achtergrondkenmerken van de onderzoeksgroep?
  - a Wat zijn de dader-, strafzaak- en strafrechtelijke voorgeschiedenissenkenmerken (zoals leeftijd, type huiselijk geweld en aantal eerdere strafzaken) van de onderzoeksgroep en in hoeverre zijn deze vergelijkbaar met die van de controlegroep?
  - b In hoeverre voldoet de onderzoeksgroep aan de BORG-selectiecriteria?
  - c Wat zijn de uitvoeringskenmerken van de BORG-training (zoals aanwezigheidspercentage, individuele of groepstraining en training voltooid of voortijdig beëindigd) bij de onderzoeksgroep?
- 2 Hoe effectief is de BORG-training in het terugdringen van recidive? Meer specifiek: hoe verhoudt de recidive van de onderzoeksgroep zich tot de recidive van de controlegroep?
- 3 Welke uitvoeringskenmerken van de BORG-training hangen samen met de kans op recidive, indien er gecorrigeerd is voor verschillen in dader-, strafzaak- en strafrechtelijke voorgeschiedenissenkenmerken?
- 4 Hoe kijken ex-BORG-deelnemers terug op de BORG-training en wat zijn voor hen de succes- en faalfactoren van de training?

Methode

Voor het kwantitatieve deel van het onderzoek is gebruikgemaakt van drie soorten gegevens. Allereerst zijn reclasseringsgegevens over de BORG-training uit het Integraal Reclassering Informatiesysteem gebruikt. Daarbij gaat het om gegevens, zoals de start- en einddatum van de training, de aan- en afwezigheid bij de bijeenkomsten en of de training is voltooid of voortijdig beëindigd. In het onderzoek zijn gegevens opgevraagd van alle daders van partnergeweld die tot en met december 2017 hebben deelgenomen aan de BORG-training. Met deze gegevens kon de onderzoeksgroep worden vastgesteld en konden daders worden uitgesloten van de controlegroep. Ten tweede zijn gegevens van twee risicotaxatie-instrumenten van de reclassering gebruikt: de Recidive Inschattingsschalen (RISc) en de QuickScan. Beide instrumenten worden gebruikt om factoren van een dader die bijdragen aan crimineel gedrag in kaart te brengen en een inschatting te verkrijgen van het recidiverisico. In het onderhavig onderzoek zijn alle RISc-en (versie 4) en QuickScans (versie 2.8 en 2.9) die tot en met december 2017 zijn afgenomen opgevraagd bij de reclassering. Met deze gegevens kon worden nagegaan in hoeverre de onderzoeksgroep voldeed aan de BORG-selectiecriteria, zoals een laag of gemiddeld recidiverisico, het delict (deels) bekennen en de afwezigheid van een ernstig alcohol- of drugsprobleem. Tot slot is gebruikgemaakt van gegevens uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD). De OBJD is een gepseudonimiseerde versie van het Justitieel Documentatie Systeem, het wettelijke registratiesysteem van strafzaken. Van elke strafzaak is bijvoorbeeld geregistreerd wanneer de zaak is aangemeld bij het OM, om welke delicten het ging en hoe de zaak is afgedaan. In de huidige studie zijn gegevens gebruikt uit de OBJD tot en met juni 2020. Deze data zijn gebruikt om een controlegroep samen te stellen op basis van verschillende dader-, strafzaak- en strafrechtelijke voorgeschiedenis-kenmerken en om de recidive van onderzoeks- en controlegroep te berekenen.

De kwantitatieve onderzoeksgroep bestond uit 463 veroordeelde daders van partnergeweld die in 2015 tot en met 2017 deelnamen aan de BORG-training. Allereerst zijn de achtergronden van de onderzoeksgroep in kaart gebracht middels beschrijvende statistieken. Ten tweede is de effectiviteit van de BORG-training onderzocht door de recidive van de onderzoeksgroep te vergelijken met de recidive van een controlegroep. Voor de controlegroep zijn in de OBJD alle daders die in de periode 2014 tot en met 2017 zijn veroordeeld voor partnergeweld geselecteerd. Vervolgens zijn alle minderjarige daders, daders zonder Burgerservicenummer en daders die eerder hebben deelgenomen aan de BORG-training uitgesloten van de controlegroep. Omdat afdoeningen niet willekeurig worden opgelegd, verschillen daders in de onderzoeks- en controlegroep op voorhand van elkaar. Om de groepen beter vergelijkbaar te maken zijn de groepen gematcht op diverse kenmerken middels *Propensity Score Matching*. Na matching waren de groepen vergelijkbaar op verschillende daderkenmerken (zoals geslacht en leeftijd), strafzaakkenmerken (zoals type huiselijk geweld) en strafrechtelijke voorgeschiedenissenkenmerken (zoals leeftijd tijdens eerste strafzaak en aantal eerdere huiselijk geweld strafzaken), en was een betere vergelijking van de recidive mogelijk. Recidive is geoperationaliseerd als 'een delict dat leidt tot een nieuwe strafzaak'. Met strafzaken worden zaken bedoeld die zijn geëindigd in een schuldigverklaring door de rechter of zijn afgedaan door het OM (inclusief beleidssepots, maar exclusief vrijspraak, ontslag van rechtsvervolging, technische sepots en andere technische beslissingen) én zaken die nog niet (onherroepelijk) zijn afgedaan. Om de één- tot driejarige recidiveprevalentie te berekenen is gebruikgemaakt van survivalanalyse. Er is naar drie vormen van recidive gekeken: huiselijk geweldsrecidive (nieuwe strafzaak vanwege huiselijk geweld), geweldsrecidive (nieuwe strafzaak vanwege geweldsdelict) en algemene recidive (nieuwe strafzaak vanwege enig delict). Tot slot is bij de onderzoeksgroep de samenhang tussen uitvoeringskenmerken van de BORG-training (zoals individuele of groepstraining, en of de training voltooid of voortijdig beëindigd is) en recidive onderzocht middels bivariate analyses en een multiële Cox-regressieanalyse.

Voor het kwalitatieve deel van het onderzoek zijn interviews gehouden met ex-BORG-deelnemers. Daartoe heeft de reclassering alle mannelijke reclasseringscliënten geselecteerd die ten tijde van de interviews (augustus en september 2021) onder toezicht zouden staan, die ooit een BORG-training hebben gevolgd en die aan minimaal vijf bijeenkomsten hebben deelgenomen. Uit deze groep van 124 reclasseringscliënten is een aselecte steekproef van 60 cliënten getrokken (vanwege de verwachte non-respons vijf keer zoveel als het beoogd aantal interviews), waarbij rekening is gehouden met de reclasseringsregio. De toezichthouders van de cliënten zijn benaderd en gevraagd of hun cliënt wil deelnemen aan het interview. De interviews hebben grotendeels *face-to-face* plaatsgevonden bij de reclassering; twee interviews hebben 's avonds via beeldbellen plaatsgevonden. De interviews duurden gemiddeld een uur. De geïnterviewden is gevraagd een toestemmingsformulier te ondertekenen, waarbij ook toestemming werd gegeven voor het maken van geluidsopnames. Voorafgaand aan de interviews was een lijst met gespreks- onderwerpen opgesteld.

De kwalitatieve onderzoeksgroep bestond uit dertien ex-BORG-deelnemers. Het merendeel van de geïnterviewde ex-BORG-deelnemers had de training in 2020 gevolgd, bij twee was dit in 2015 en 2016. Om meer zicht te krijgen op mogelijk succesvolle en minder succesvolle aspecten van de training zijn de getranscribeerde interviews met ex-BORG-deelnemers gecodeerd en geanalyseerd. Hierbij is gebruikgemaakt van vooraf opgestelde codes (a priori codes), maar zijn ook codes

voortgekomen uit de data (in vivo codes). De twee onderzoekers hebben aanvankelijk een aantal getranscribeerde interviews onafhankelijk van elkaar gecodeerd en deze vervolgens vergeleken en doorgenomen om tot consensus te komen over de wijze van codering. In de analyse is nagegaan welke codes veel voorkwamen in de data, maar is ook juist gekeken naar verschillen tussen de ex-BORG-deelnemers in hun ervaringen met de training.

Resultaten

Achtergronden BORG-deelnemers

De dader-, strafzaak- en strafrechtelijke voorgeschiedenisgegevens van de BORG-deelnemers in de kwantitatieve onderzoeksgroep lieten zien dat nagenoeg alle BORG-deelnemers man waren en dat ze gemiddeld 37 jaar oud waren. Ruim 80% was veroordeeld voor eenvoudige mishandeling, 8% voor bedreiging en 5% voor zware mishandeling. De meeste BORG-deelnemers hadden als zwaarste afdoening voor het partnergeweld een voorwaardelijk beleidssepot, werkstraf of leerstraf opgelegd gekregen. Bijna drie kwart van de BORG-deelnemers was eerder veroordeeld geweest en bijna 30% was zelfs vijf keer of vaker veroordeeld geweest. Bijna de helft van de BORG-deelnemers was eerder veroordeeld vanwege een geweldsdelict en een kwart was eerder veroordeeld vanwege huiselijk geweld. Een vijfde van de BORG-deelnemers had al eerder een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf opgelegd gekregen.

Uit de BORG-gegevens bleek dat de BORG-deelnemers in de kwantitatieve onderzoeksgroep gemiddeld 8,5 maand na de pleegdatum van het partnergeweld zijn gestart met de BORG-training. Bij 28% is de training binnen drie maanden gestart, bij 47% duurde het langer dan een halfjaar. De meeste BORG-trainingen zijn uitgevoerd in reclasseringsregio Noord-West, Oost en Zuid (22% tot 29%) en het minste aantal in de reclasseringsregio's Zuid-West en Midden-Noord (elk 10%). Het strafrechtelijk kader bij aanvang van de training was veelal een voorwaardelijke veroordeling (40%) of een voorwaardelijk beleidssepot (37%). Bij 11% van de deelnemers was sprake van vrijwillige deelname in afwachting van de afhandeling van de strafzaak. Ondanks dat de BORG-training een groepstraining is, heeft 13% van de onderzoeksgroep de training (gedeeltelijk) individueel gevolgd. Ruim 60% van de BORG-deelnemers is bij alle bijeenkomsten aanwezig geweest en 12% is bij minder dan de helft van de bijeenkomsten aanwezig geweest. De gemiddelde duur van de training was ruim drie maanden. Gekeken naar de wijze van beëindiging blijkt dat 86% van de onderzoeksgroep de training heeft voltooid en 14% voortijdig is gestopt.

BORG-selectiecriteria

Zowel uit het kwantitatieve deel als uit het kwalitatieve deel van de onderhavige studie bleek dat een aanmerkelijk deel van de BORG-deelnemers niet aan de BORG-selectiecriteria voldeed. Bij de nodige BORG-deelnemers was sprake van een contra-indicatie zoals het plegen van ernstig antisociaal geweld, een ernstig middelenprobleem, een licht verstandelijke beperking of het ontkennen van het partnergeweld.

Effectiviteit BORG-training in termen van recidive

De huidige studie vindt geen bewijs voor de effectiviteit van de BORG-training in termen van recidive. De recidivevergelijking liet zien dat de huiselijk gewelds-

gewelds- en algemene recidive van de BORG-deelnemers en de controlegroep niet significant van elkaar verschilden.

Samenhang uitvoeringskenmerken BORG-training en recidive

Door het lage huiselijk geweldsrecidivepercentage kon de samenhang tussen de uitvoeringskenmerken van de BORG-training en huiselijk geweldsrecidive alleen bivariaat onderzocht worden. Drie uitvoeringskenmerken bleken bivariaat samen te hangen met de driejarige huiselijk geweldsrecidive. Ten eerste pleegden BORG-deelnemers die binnen drie maanden konden beginnen met de training minder vaak opnieuw huiselijk geweld dan BORG-deelnemers die langer dan een jaar moesten wachten tot de training begon. Ten tweede recidiveerden BORG-deelnemers die vrijwillig deelnamen aan de training of via een strafbeschikking, gedragsaanwijzing of voorwaardelijk beleidssepot minder vaak dan BORG-deelnemers die deelnamen vanuit een voorwaardelijke veroordeling of schorsing van de preventieve hechtenis. Ten derde hadden BORG-deelnemers die voortijdig stopten met de training een grotere kans om opnieuw huiselijk geweld te plegen dan BORG-deelnemers die de training hadden voltooid. De vraag is echter of deze verbanden overeind blijven wanneer de samenhang van deze kenmerken met huiselijk geweldsrecidive tegelijkertijd wordt onderzocht in een multivariate analyse. Zo is het eerste verband waarschijnlijk een schijnverband, omdat de snelheid waarmee de training start samen bleek te hangen met het strafrechtelijk kader (en dus het type delict en dader). Voor de samenhang met de algemene recidive kon wel een multivariate analyse worden uitgevoerd. Van alle BORG-uitvoeringskenmerken hing alleen de wijze waarop de BORG-training is geëindigd significant samen met algemene recidive in deze analyse. BORG-deelnemers die de training hadden voltooid, hadden 35% minder kans om te recidiveren met enig delict dan BORG-deelnemers waarbij de training voortijdig was geëindigd. Ook hier zou sprake kunnen zijn van een schijnverband. Zo zou bijvoorbeeld de motivatie van deelnemers om te veranderen een rol kunnen spelen: deelnemers met een lage motivatie zullen wellicht vaker afhaken en vaker recidiveren.

Mogelijke succes- en faalfactoren BORG-training volgens ex-deelnemers

Het kwalitatieve deel van het onderzoek, waarbij dertien ex-BORG-deelnemers zijn geïnterviewd, leverde verschillende bevindingen op. Allereerst bleek dat de ervaringen van de respondenten met de BORG-training uiteenliepen. Ruim de helft van de geïnterviewden oordeelde positief over de training en gaf aan geleerd te hebben van de training. Wat ze geleerd hadden kwam vooral neer op vaardigheden om escalatie bij meningsverschillen en conflicten te voorkomen. Andere subdoelen van de training, zoals inzicht in de relatiedynamiek, verantwoordelijkheid nemen voor het gepleegde geweld en kunnen reflecteren op het eigen gedrag bleek bij veel respondenten beperkt. Een aantal respondenten was minder uitgesproken positief of negatief over de training en kon minder goed benoemen wat ze hadden geleerd. Een laatste groep respondenten oordeelde negatiever over de training. Zij gaven aan dat ze weinig tot niets van de training hebben geleerd en het weinig effect op hen heeft gehad. Opvallend is dat het met name bij deze groep na de BORG-training opnieuw mis is gegaan.

Ten tweede bleek dat de training niet altijd even goed was blijven hangen. Verschillende respondenten bleken trainingen door elkaar te halen. Ook bleken de nodige respondenten het lastig te vinden om te benoemen wat ze precies geleerd

hadden van de BORG-training. Een aantal respondenten benoemde ook expliciet dat de stof weg zakt na de training als je er niet mee bezig blijft.

Ten derde bleek dat er voor- en nadelen zitten aan zowel de groeps- als individuele variant van de BORG-training en dat respondenten verschilden in hun voorkeur qua type training. Voordelen van de groepstraining die werden genoemd waren het delen van ervaringen (inclusief herkenning bij elkaar), elkaar steunen en van elkaar leren. Voordelen van de individuele training die aan de orde kwamen waren dat een individuele training flexibeler is qua tijd en locatie waardoor het makkelijker te combineren is met werk en minder reistijd en reiskosten geeft, dat een partner makkelijker betrokken kan worden, dat het meer geschikt is voor personen die beter gedijen bij één-op-één contact, dat het de deelnemer minder tijd kost en dat een individuele training de problemen oplost die spelen bij kleine groepen (zoals weinig herkenning bij de enkele andere groepsgenoten en groepen die opgeheven worden door afhakers).

Ten vierde leek het partnergeweld in het merendeel van de gevallen wederkerig van aard, terwijl de BORG-training gericht is op de veroordeelde mannen en de partners er in de meeste gevallen niet tot nauwelijks bij betrokken worden.

Ten vijfde bleek dat de respondenten een goede trainer en een goede klik met de trainer een belangrijk onderdeel van de training vinden. Het is belangrijk voor de motivatie en het voltooien van de training, en voor de mate waarin je leert van de training.

Een zesde bevinding is dat er verschillen tussen regio's en trainers bleken te zijn. Zo werd de training soms door één en soms door twee trainers gegeven, had de helft van de respondenten in een groep van slechts drie of vier deelnemers gezeten maar hadden een paar respondenten in een groep van twaalf deelnemers gezeten, konden sommige respondenten snel starten met de training terwijl anderen moesten wachten tot na de strafzaak en verschilde de mate waarin de trainer moeite deed om de partner erbij te betrekken.

Een zevende bevinding is dat de BORG-training niet op zichzelf staat. In de interviews werd duidelijk dat bij veel van de respondenten, maar ook bij hun partners, naast de BORG-training (gelijktijdig) andere interventies plaatsvonden of hulpverlening betrokken was.

Een laatste bevinding is dat de trainer in vier gevallen tevens de toezichthouder bleek te zijn, terwijl dit verschillende rollen binnen het BORG-trainingstraject zijn.

Conclusie en discussie

In de huidige studie zijn geen aanwijzingen gevonden dat het opleggen van de BORG-training bij daders van partnergeweld meer of minder effectief is in het voorkomen van partnergeweld dan het niet opleggen van de BORG-training. Er komen wel een aantal zaken naar voren in de onderhavige studie die een rol zouden kunnen spelen bij het ontbreken van een effect.

Een eerste mogelijke verklaring is dat de groep die de BORG-training heeft gevolgd niet geheel overeenkomt met de beoogde doelgroep voor de training. Hier zijn twee

aanwijzingen voor gevonden in de huidige studie. Allereerst bleek dat, hoewel de BORG-training is bedoeld voor daders met een laag tot gemiddeld risicoprofiel en lichtere (partner)geweldsproblemen, de meeste BORG-deelnemers al eerder veroordeeld zijn geweest en dus geen *first-offenders* zijn, een substantieel deel al vijf of meer keer eerder is veroordeeld, en ze naast partnergeweld ook geweldsdelicten buitenshuis en andere type delicten pleegden. Deze bevindingen zijn in lijn met eerder onderzoek. Een tweede aanwijzing is dat zowel uit het kwantitatieve als kwalitatieve deel van het onderzoek bleek dat een aanmerkelijk deel van de BORG-deelnemers niet aan de selectiecriteria van de BORG-training voldeed. Dat selectiecriteria bij interventies niet strikt gehanteerd worden en niet altijd even duidelijk zijn is niet uniek voor de BORG-training. Eerder onderzoek liet zien dat dit ook bij andere gedragsinterventies van de reclassering speelt. Door niet de juiste daders te selecteren wordt de effectiviteit van de BORG-training mogelijk (gedeeltelijk) ondermijnd.

Een tweede mogelijke verklaring waarom er geen bewijs is gevonden voor de effectiviteit van de BORG-training in termen van recidive is dat de gestelde doelen van de training wellicht te hoog gegrepen zijn. Het gaat hier niet om een intensieve en langdurige behandeling door een psychotherapeut, maar om een betrekkelijk korte gedragsinterventie van twaalf bijeenkomsten, waarbij de training wordt gegeven door een reclasseringsmedewerker. Kan van een dergelijke training verwacht worden dat het partnergeweld stopt? De resultaten van het kwalitatieve deel van het onderzoek duiden er ook op dat de inhoud van de training niet altijd even goed is blijven hangen en de subdoelen leken niet altijd bereikt te zijn.

Een derde mogelijke verklaring is dat de partner te weinig betrokken wordt bij de BORG-training. Het is de vraag hoe effectief een training gericht op het terugdringen van *common couple violence* gaat zijn, als de interventie slechts gericht is op één van de twee partners. Bij wederkerig partnergeweld gaat het juist om de interactie tussen de partners. In de interviews kwamen meerdere gevallen naar voren waar het partnergeweld waarschijnlijk niet was verminderd of gestopt als de partner niet was betrokken bij de training en/of was doorverwezen naar intensievere hulpverlening. Ook in eerder onderzoek werd het probleem van het marginaal betrekken van de partner bij de BORG-training al gesignaleerd.

Een laatste mogelijke verklaring waarom de huidige studie geen effect vindt van de BORG-training op de recidive is dat eerder (internationaal) onderzoek beperkt bewijs laat zien voor de effectiviteit van de zes interventiemethodieken van de BORG-training (cognitieve gedragstherapie, *motivational interviewing*, het ruziescenario, probleemoplossend denken, de *time-out* procedure en het uitdagen tot zelfreflectie) en voor de effectiviteit van interventies en behandelingen van daders van partnergeweld in het algemeen. Het blijkt dus niet eenvoudig om een effectieve interventie of behandeling voor daders van partnergeweld op te zetten.

Hoewel de huidige studie dus geen aanwijzingen heeft gevonden voor de effectiviteit van de BORG-training, bleek wel dat BORG-deelnemers die de training voltooiden minder recidiveerden dan BORG-deelnemers die voortijdig afhaakten. Deze bevinding is in lijn met eerder onderzoek: voortijdig stoppen bij partnergeweldinterventies is één van de belangrijkste voorspellers voor recidive. Er zou dus een positief effect uit kunnen gaan van het voltooien van de BORG-training, maar dit verband zou ook kunnen worden verklaard door een derde variabele zoals motivatie. In dit verband lijkt *motivational interviewing*, één van de zes interventiemethodieken die wordt toegepast in de BORG-training, een belangrijke techniek. Hoewel er tot op heden onvoldoende

bewijs is dat *motivational interviewing* partnergeweldrecidive vermindert, laat eerder onderzoek wel zien dat *motivational interviewing* voor minder afhakers en meer betrokkenheid bij de interventie zorgt. Meer aandacht voor *motivational interviewing* lijkt des te belangrijker, omdat recent onderzoek laat zien dat het aantal voortijdige beëindigde BORG-trainingen sterk is toegenomen met de jaren.

Tot slot verdienen twee specifieke bevindingen uit de interviews nog enige discussie. Allereerst bleek dat er in de uitvoering van de BORG-training verschillen zijn tussen regio's en trainers. Dit komt overeen met de bevindingen uit eerder onderzoek, waarin ook verschillen tussen regio's en trainers werden geconstateerd. Deze verschillen lijken voor een deel voort te komen uit een gebrek aan landelijke afstemming en interactie voor de BORG-trainers. Dergelijke verschillen komen de programma-integriteit van de BORG-training niet ten goede. Een tweede bevinding uit de interviews die enige discussie verdient is dat bij de helft van de geïnterviewden de groep uit slechts drie tot vier deelnemers bestond. De handleiding van de BORG-training geeft aan dat de groep uit acht tot twaalf deelnemers dient te bestaan, maar het lijkt erop dat dit vaak niet wordt gehaald. Dit kwam ook naar voren in eerder onderzoek en geldt bovendien ook voor verschillende andere gedragsinterventies van de reclassering. Bij groepen van drie of vier deelnemers is het de vraag of de meerwaarde van een groepstraining nog voldoende aanwezig is, want uit de interviews bleek dat er soms weinig herkenning of aansluiting was indien er slechts enkele groepsgenoten zijn.

Beperkingen

De huidige studie kent enkele beperkingen. Een eerste beperking is dat het onderhavige onderzoek gebruik heeft gemaakt van justitiële gegevens uit de OBDJ. Een kanttekening daarbij is dat alleen criminaliteit die onder de aandacht komt van het OM in het huidige onderzoek wordt meegenomen, terwijl lang niet alle gepleegde delicten worden opgespoord en vervolgd. Daardoor is er sprake van een systematische onderschatting van de recidive. Deze onderschatting geldt in het bijzonder voor de huiselijk geweldrecidive, omdat huiselijk geweld vaak verborgen blijft voor de buitenwereld. Een tweede kanttekening bij het gebruik van justitiële gegevens is dat het geen inzicht geeft in de wederkerigheid van het partnergeweld. Vaak komen met name mannelijke daders bij de politie terecht. Een derde kanttekening bij het gebruik van justitiële gegevens is dat het enkel mogelijk was om de huiselijk geweldrecidive in kaart te brengen en niet de partnergeweldrecidive, omdat de vorm van huiselijk geweld pas sinds 2017 goed wordt geregistreerd. De eerste en derde kanttekening gelden echter zowel voor de onderzoeks- als controlegroep en hebben dus geen consequenties voor de recidivevergelijking.

Een tweede beperking is gerelateerd aan de matching van de onderzoeks- en controlegroep. Een eerste kanttekening bij matching is dat er, ondanks de matching, nog steeds sprake kan zijn van een selectie-effect. Er kan uitsluitend gematcht worden op gemeten kenmerken, terwijl de onderzoeks- en controlegroep ook kunnen verschillen op andere kenmerken die belangrijk zijn bij de toedeling en uitkomstmaat. Een tweede kanttekening bij matching is dat het leidt tot een inperking van de populatie waarover een uitspraak wordt gedaan. Je behoudt namelijk enkel de daders in de onderzoeksgroep waarvoor je een match hebt gevonden in de controlegroep. In de huidige studie kon 91% van de onderzoeksgroep gematcht worden. Op basis van de gemeten achtergrondkenmerken was de gematchte groep echter wel representatief voor de totale groep van BORG-deelnemers.

Een derde beperking is dat de resultaten van de interviews met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd dienen te worden. Ten eerste zijn deze resultaten mogelijk niet generaliseerbaar, omdat slechts dertien ex-BORG-deelnemers zijn geïnterviewd. Representativiteit was echter nooit het doel van de interviews en de bevindingen uit de interviews blijken wel aan te sluiten bij de kwantitatieve resultaten in de studie en bij resultaten uit eerder onderzoek. Een tweede kanttekening is dat de training bij twee geïnterviewde ex-BORG-deelnemers lang geleden was (training in 2015 of 2016), waardoor geheugenproblemen een rol kunnen spelen. Ook bij de andere geïnterviewden zouden geheugenproblemen kunnen spelen, maar het doel van de BORG-training is juist dat wat wordt geleerd ook beklijft, zodat het partnergeweld niet na een jaar weer terugkeert. Het niet meer weten wat de training inhoud is in dat licht dus meer een bevinding dan een beperking.

Aanbevelingen doorontwikkeling BORG-training

Hoewel in de huidige studie geen bewijs werd gevonden voor de effectiviteit van de BORG-training in termen van recidive, zijn er wel aanknopingspunten om de training te verbeteren, waardoor de training mogelijk wel effectief wordt. Bovendien lijkt een substantieel deel van de deelnemers positief over de training. Het lijkt daarom de moeite waard om de BORG-training (grondig) aan te passen. Kwaliteit Forensische Zorg was al voornemens om de BORG-training door te ontwikkelen en op basis van de huidige studie kunnen daarvoor verschillende aanbevelingen worden gegeven.

Een eerste aanbeveling is om te bepalen welke doelgroep het meest geschikt is voor de training en deze doelgroep goed af te bakenen met duidelijk te toetsen selectiecriteria, waarbij deze selectiecriteria strikt gehanteerd worden. Momenteel lijkt er namelijk sprake van een discrepantie tussen de beoogde doelgroep en de daadwerkelijke deelnemersgroep, wat de effectiviteit van de interventie waarschijnlijk niet ten goede komt.

Een tweede aanbeveling betreft het bijstellen van de doelen van de BORG-training en deze SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) te formuleren. Het huidige hoofddoel en de subdoelen zijn wellicht te hoog gegrepen voor een relatief kortlopende interventie als de BORG-training. Door doelen SMART te formuleren kan later gedegen geëvalueerd worden of de gestelde doelen zijn gehaald.

De derde aanbeveling is om de partner te betrekken bij de training. De BORG-training richt zich op *common couple violence* en dus wederkerig partnergeweld. Dit vraagt erom dat beide partners betrokken zijn bij de interventie.

Een vierde set van aanbevelingen heeft betrekking op de inhoud van de BORG-training. Allereerst is het aan te bevelen om de BORG-training te baseren op de nieuwste wetenschappelijke inzichten en een gedegen integraal theoretisch kader. Hierbij lijkt het aan te bevelen om binnen de BORG-training sterker in te zetten op *motivational interviewing*. Een tweede advies is om de theorie van de training goed te laten aansluiten op de praktijk en de belevingswereld van de deelnemers. Een derde aandachtspunt is zorgen dat de inhoud van de training beklijft bij de deelnemers. Tot slot is het advies om de training op te zetten in samenspraak met huiselijk geweld experts en interventiespecialisten, bijvoorbeeld uit de forensische zorg.

Een vijfde aanbeveling is om te (blijven) zorgen voor een goede selectie, gedegen opleiding en regelmatige intervisie en nascholing van de BORG-trainers, waarbij er

sprake is van landelijke sturing. Een trainer vormt met zijn of haar kwaliteiten en kennis een essentieel onderdeel van een training. Er dient sterker ingezet te worden op een landelijk consistent uitgevoerde BORG-training zoals bedoeld, want de vele regionale, lokale en trainersverschillen suggereren dat de programma-integriteit van de BORG-training onder druk staat.

Een zesde aanbeveling is om na te denken of het nog steeds wenselijk is om de BORG-training als groepstraining aan te bieden. Hoewel er bij de ontwikkeling van de BORG-training bewust is gekozen voor een groepsinterventie en de meerwaarde hiervan onderschreven wordt door verschillende trainers en deelnemers, zijn er ook een aantal kanttekeningen bij te plaatsen die bij een individuele variant van de training niet spelen. Indien ervoor wordt gekozen om de BORG-training als groepstraining te blijven aanbieden verdient het de aanbeveling om de BORG-training beduidend meer onder de aandacht te brengen binnen de 3RO (bij adviseurs en toezichthouders) en bij ketenpartners om de instroom structureel en in alle regio's te vergroten.

Een zevende aanbeveling is om na te denken over de wenselijkheid van de dubbelrol van trainer en toezichthouder. Het voordeel van een dubbelrol kan zijn dat de opgebouwde band tussen cliënt en toezichthouder/trainer voortgezet kan worden, maar de rollen kunnen ook schuren met elkaar en het is zeer de vraag of het wenselijk is om een trainer/behandelaar tevens een juridische en controlerende rol te geven.

Een laatste aanbeveling voor de doorontwikkeling van de BORG-training is om daders van partnergeweld binnen één of twee maanden na aanhouding te laten starten met de BORG-training en te onderzoeken of het mogelijk is om de BORG-training ook zonder justitieel kader aan te bieden. Kort na het partnergeweld lijkt de motivatie het grootst, wat waarschijnlijk de effectiviteit van de interventie ten goede komt. Bovendien kan door het loslaten van het justitieel kader een grotere groep daders van partnergeweld worden bereikt, omdat minder dan 10% van de huiselijk geweldzaken bij de politie leidt tot een vervolging en veroordeling.

Aanbevelingen toekomstig onderzoek BORG-training

Als onderdeel van het doorontwikkelingstraject van de BORG-training wordt een pilot van de verbeterde versie van de BORG-training uitgevoerd. Een eerste aanbeveling voor toekomstig onderzoek is om deze pilot, samen met een onderzoeksinstantie, zo in te richten dat de training gedegen geëvalueerd kan worden. De beste methodiek om de effectiviteit van de training vast te stellen is om de pilotstudie uit te voeren binnen een *randomized controlled trial*. Hierbij worden daders van partnergeweld die in aanmerking komen voor de BORG-training willekeurig wel of niet aan de training toegewezen.

Een tweede aanbeveling in het kader van toekomstig onderzoek is om ook na de pilotstudie structureel gegevens van de BORG-training en de (potentiele) doelgroep bij te houden op basis waarvan gemeten kan worden of de juiste doelgroep wordt bereikt, of de training wordt uitgevoerd zoals beoogd en of de doelen van de BORG-training worden bereikt. Op deze manier kan gemonitord worden of de BORG-training goed blijft verlopen en kan indien nodig hierop bijgestuurd worden.

Beleidsaanbevelingen aanpak huiselijk geweld

Tot slot twee beleidsaanbevelingen betreffende de aanpak van huiselijk geweld in algemene zin. Sinds 1 maart 2021 is het niet meer mogelijk om bijzondere voorwaarden zoals een gedragsinterventie (en dus de BORG-training) te verbinden aan een voorwaardelijk beleidssepot. Dergelijke bijzondere voorwaarden kunnen enkel nog via een strafbeschikking van het OM of via een veroordeling door de rechter worden opgelegd. Deze wijziging zou nadelige gevolgen kunnen hebben voor huiselijk geweldzaken, omdat een kwart van de huiselijk geweldstrafzaken tot op heden werd afgedaan met een voorwaardelijk beleidssepot, de combinatie van zorg en strafrecht belangrijk is bij huiselijk geweld en huiselijk geweld vraagt om een snelle reactie en direct ingrijpen. Het verdient daarom de aanbeveling dat de gevolgen van de wijziging in de regeling van het voorwaardelijk beleidssepot gemonitord worden voor huiselijk geweldstrafzaken, zodat bij nadelige effecten tijdig bijgestuurd kan worden.

Een laatste beleidsaanbeveling is dat het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) betere randvoorwaarden scheppen om een integrale en systeemgerichte aanpak van huiselijk geweld mogelijk te maken. Het feit dat de BORG-training vanwege de financieringsstructuur momenteel gebonden is aan een justitieel kader kent een aantal negatieve gevolgen. Zo is het moeilijk om de partner bij de training te betrekken, start de training vaak meer dan een half jaar na het partnergeweld en wordt een grote groep potentiële deelnemers uitgesloten. Om de BORG effectief in te kunnen zetten is een inhoudelijke doorontwikkeling van de BORG-training daarom onvoldoende; ook de context waarbinnen de BORG-training opereert zou moeten worden aangepast. Juist bij huiselijk geweld past een integrale en domeinoverstijgende aanpak, waarbij organisaties in de strafrechtsketen en zorg samenwerken, maar waarbij ook financiële barrières tussen het justitie- en zorgdomein aangepakt worden.

Tot besluit

In de huidige studie is geen bewijs gevonden voor de effectiviteit van de BORG-training in termen van recidive. In overeenstemming met en in aanvulling op eerdere studies naar de BORG-training zijn diverse knelpunten gesignaleerd in de uitvoering van de BORG-training. Zo lijkt de beoogde doelgroep niet bereikt te worden, worden geen haalbare en SMART-geformuleerde doelen gesteld, wordt de partner onvoldoende betrokken bij de training, is de training inhoudelijk onvoldoende gebaseerd op *evidence-based* methodieken en een gedegen integraal theoretisch kader, en is er onvoldoende landelijke sturing op de uitvoering van de training. Deze knelpunten bieden echter aanknopingspunten om de BORG-training te verbeteren, waardoor de training mogelijk wel effectief wordt. Bovendien lijkt een substantieel deel van de deelnemers positief over de training. Voorts zou de BORG-training in potentie vroegtijdig ingezet kunnen worden bij een grote groep daders (koppels) van partnergeweld, doordat de reclassering al bij een aanhouding vanwege huiselijk geweld door de politie betrokken wordt. Door bij de reeds geplande doorontwikkeling van de BORG-training aandacht te besteden aan de genoemde knelpunten en door vanuit de ministeries voor JenV en VWS betere randvoorwaarden te creëren voor een integrale, domeinoverstijgende en systeemgerichte aanpak van huiselijk geweld zal mogelijk een effectieve interventie ontstaan die een bijdrage levert aan het terugdringen van partnergeweld in de samenleving.

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) is het kennisinstituut voor het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het WODC doet zelf onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek of laat dit doen door erkende instituten en universiteiten, ter ondersteuning van beleid en uitvoering.

Meer informatie:

www.wodc.nl